

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΓΝΩΣΤΗΣ ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ ΤΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ ΒΑΡΛΑΑΜ ΚΑΙ ΙΩΑΣΑΦ

Το 1988 είχα δημοσιεύσει μελέτημα σχετικό με την πρώτη γνωστή δημώδη (αποσπασματική) παραλλαγή του αγιολογικού μυθιστορήματος *Βαρλαάμ και Ιωάσαφ*, η οποία παραδίδεται, δυστυχώς ανέκδοτη ως σήμερα, στα φφ. 266r-272v του κώδικα 538 (6045) της Βιβλιοθήκης της Μονής Παντελεήμονος Αγίου Όρους¹. Στο μελέτημα εκείνο είχα καταλήξει, ύστερα από σχετική έρευνα και συγκριτικές αντιπαραβολές, στα εξής συμπεράσματα:

(1) Η πρώτη δημώδης (αποσπασματική) παραλλαγή ανήκει χρονολογικά μάλλον στο πρώτο παρά στο δεύτερο μισό του 16ου αι.

(2) Σύμφωνα με την ομαδοποίηση του F. Dölger², ο ανώνυμος συγγραφέας της παραλλαγής αυτής πρέπει να βασίστηκε σε λόγιο κείμενο, που το χειρόγραφο του βρισκόταν πλησιέστερα προς τον άφαντο σήμερα αρχέτυπο απ' ό,τι όλα τα άλλα γνωστά ελληνικά χειρόγραφα δημωδών μορφών του μυθιστορήματος³.

(3) Τόσο η παραλλαγή αυτή όσο και η μεταγενέστερή της παραλλαγή του Νικηφόρου Βενετζά είναι στην ουσία «μεταφράσεις» (περισσότερο ή λιγότερο πιστές) σε δημώδη γλώσσα του λόγιου κειμένου του μυθιστορήματος, ενώ η νεότερη παραλλαγή του Πέτρου Κασσιμάτη εμφανίζει «μια ύποπτη σχέση εξάρτησης από το λόγιο ελληνικό κείμενο», παρά τη διαβεβαίωση του ίδιου του διασκευαστή ότι για τη μετάφρασή του χρησιμοποίησε λατινικό πρότυπο⁴.

---

1. Το δημοσίευμα υπήρξε καρπός πρόδρομης ανακοίνωσής μου στην Επιστημονική Συνάντηση «Λίνος Πολίτης: Τρία χρόνια από το θάνατό του. Φιλολογικό Μνημόσυνο και Επιστημονική Συνάντηση», την οποία είχε διοργανώσει ο Τομέας ΜΝΕΣ του Α.Π.Θ. στο διήμερο 20-21 Ιανουαρίου 1986. Βλ. Π. Βασιλείου, «Η πρώτη δημώδης παραλλαγή του μυθιστορήματος *Βαρλαάμ και Ιωάσαφ*», *Μνήμη Λίνου Πολίτη*, Θεσσαλονίκη 1988, σσ. 141-156.

2. Βλ. F. Dölger, *Der griechische Barlaam-Roman ein Werk des H. Johannes von Damaskos*, Ettl 1953, σσ. 5, 11-31.

3. Βλ. Π. Βασιλείου, ό.π., σσ.145-146.

4. Βλ. Π. Βασιλείου, ό.π., σσ. 142-145, και Ισαβ. Τσαβαρή (επιμ.), *Ιωάννου Δαμασκηνού, Βαρλαάμ και Ιωάσαφ. Μεταφράζει ο Νικηφόρος Βενετζάς*, Ηράκλειο, Δήμος Ηρακλείου - Βικελεία Βιβλιοθήκη, 1992, σσ. 17-24. Αντίθετα, ο Γ. Κεχαγιόγλου πιστεύει ότι «παρόλο που

(4) Η δημώδης πεζογραφία δεν καλλιεργείται για πρώτη φορά στη Βενετία από τον Νικόλαο Σοφιανό και τον κύκλο του (πρώτο μισό του 16ου αι.), όπως πίστευε ο αείμνηστος Λίνος Πολίτης⁵, αλλά παράλληλα, ταυτόχρονα και ανεξάρτητα από τη δραστηριότητα του κύκλου του Σοφιανού καλλιεργείται και στον ελλαδικό και τουρκοκρατούμενο χώρο, όπως αποδεικνύει η ύπαρξη της πρώτης δημώδους παραλλαγής του *Βαρλαάμ και Ιωάσαφ*, η οποία «δεν αποτελεί μια μεμονωμένη προσπάθεια, αλλά φαίνεται να εντάσσεται σε μία γενικότερη τάση – ίσως αποτελεί και τον πρόδρομό της – για “παραφραση” ανατολικών μυθιστορημάτων στον 16ο αι. (π.χ. *Συντίπας, Στεφανίτης*)»⁶.

Έκτοτε, η φιλολογική έρευνα έφερε στο φως νέα χειρόγραφα της πρώτης δημώδους παραλλαγής και τρεις νέες, ανεξάρτητες μεταξύ τους, παραλλαγές του μυθιστορήματος.

Συγκεκριμένα, το 1992, η Ισαβέλλα Τσαβαρή στην εισαγωγή της έκδοσης της παραλλαγής Βενεζά είχε κάνει γνωστές (μολονότι η πρώτη απ’ αυτές ήταν καταλογογραφημένη ήδη από το 1904)⁷, δύο ακόμη δημώδεις παραλλαγές του μυθιστορήματος: (α) την παραλλαγή που σώζεται στον κώδικα της Βιβλιοθήκης της Βουλής, αριθ. 11, χρονολογημένο στο δεύτερο μισό του 16ου αι., η οποία αρχίζει με το προοίμιο και ακολουθεί αρκετά πιστά το λόγιο κείμενο, και (β) τη μη αυτοτελώς παραδομένη παραλλαγή του Αγάπιου Λάνδου, η οποία παραδίδεται στον κώδικα του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, αριθ. 25, χρονολογημένο στον 17ο αι.⁸.

Το 1997, ο Wassilios Klein, κάνοντας λόγο για την πρώτη δημώδη αποσπασματική παραλλαγή του *Βαρλαάμ και Ιωάσαφ*, ανακοινώνει ότι, σύμφωνα με επιστολική πληροφορία του Robert Volk, αποσπάσματα

δεν αποκλείεται ο Κασμάτης να συμβουλευθήκε και το λόγιο βυζαντινό κείμενο του *Βαρλαάμ και Ιωάσαφ*, το έργο του στηρίζεται σε λατινική (πιθανότατα έντυπη) εκφορά». Βλ. Γ. Κεχαγιόγλου, *Η παλαιότερη πεζογραφία μας. Από τις αρχές της ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο*, τ. Β': 15ος αιώνας - 1830, Αθήνα, Σοκόλης, 1999, σ. 294.

5. Βλ. Λίνος Πολίτης, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., ³1980, σσ. 56-57.

6. Βλ. Π. Βασιλείου, *ό.π.*, σ. 148.

7. Βλ. Σπ. Λάμπρος, «Κατάλογος των κωδίκων των εν Αθήναις Βιβλιοθηκών πλην της Εθνικής. Α' Κώδικες της Βιβλιοθήκης της Βουλής», *Νέος Ελληνομνημών* 1 (1904) 353-354.

8. Βλ. Ισαβ. Τσαβαρή, *ό.π.*, σσ. 18-19. Επίσης, βλ. W. Klein, *Die Legende von Barlaam und Ioasaph als Programmschrift des Mönches Agapios Landos*, Hamburg 1997, σσ. 33, 51-62, Γ. Κεχαγιόγλου, *ό.π.*, σσ. 293, 294, και Inmaculada Pérez Martín, «Δύο νεοελληνικές διασκευές της της “ψυχωφελούς ιστορίας” του Βαρλαάμ και Ιωάσαφ. Τα χειρόγραφα Βουλής 11 και MIET 25», *Πρακτικά του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Neograeca Medii Aevi (Νοέμβριος 1997, Λευκωσία)*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2002, σσ.47-60. Για τις έντυπες εκδόσεις της παραλλαγής του Αγάπιου Λάνδου από το 1641 κ.ε., βλ. W. Klein, *ό.π.*, σσ. 62 κ.ε.

της παραλλαγής αυτής παραδίδονται και σε άλλους τρεις κώδικες: (α) στον κώδικα της Βιβλιοθήκης της Μονής Ιβήρων Αγ. Όρους, αριθ. 464, χρονολογημένο στα 1617, (β) στον κώδικα της Εθνικής Βιβλιοθήκης Αθηνών, αριθ. 1025, χρονολογημένο στον 16ο αι., όπου το κείμενο της παραλλαγής αρχίζει μόλις με το 19ο κεφάλαιο, και (γ) στον κώδικα Londinensis Harl. 5619, χρονολογημένο επίσης στον 16ο αι⁹.

Το 1998 με σχετική ανακοίνωσή μου έφερα στο φως μια ακόμη ανώνυμη δημώδη παραλλαγή του Βαρλαάμ και Ιωάσαφ, η οποία, μολονότι ήταν καταλογογραφημένη ήδη από το 1925¹⁰, παρέμενε στην αφάνεια. Πρόκειται για την παραλλαγή που περιέχεται στον κώδικα της Βιβλιοθήκης της Μεγίστης Λαύρας Αγ. Όρους, αριθ. I 104 (1188), ο οποίος χρονολογείται πιθανότατα ανάμεσα στα τέλη του 16ου και τις αρχές του 17ου αι. Η παραλλαγή αυτή, όπως είχα την ευκαιρία να δείξω, παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα ότι δεν αντλεί από το βυζαντινό λόγιο κείμενο του μυθιστορήματος, αλλά από έντυπη ιταλική παραλλαγή του μυθιστορήματος, αντίτυπο της οποίας σώζεται στη Βιβλιοθήκη της Fondazione Cini της Βενετίας, και τιτλοφορείται: *La vita del Beato Patriarcha Josaphat / Convertito per Barlaam.*, ενώ στον κολοφώνα αναγράφει τα εξής στοιχεία της έκδοσης: *Qui finisce la vita del glorioso sancto iosaphat convertito per Barlaam. / Stampata in Venetia per Ioanne Rosso da Vercelle. Mille. CCCC. XII. / Adi. XXIII. Decembrio*¹¹.

Νομίζω ότι είναι πλέον καιρός, ύστερα από αυτή την εκτενή βιβλιογραφική εισαγωγή, να στραφώ στην πρώτη γνωστή δημώδη παραλλαγή του Βαρλαάμ και Ιωάσαφ.

Μια πρώτη μνεία για την ύπαρξη της παραλλαγής αυτής γίνεται από τον Σπυριδώνα Λάμπρο στον Κατάλογο των εν ταις Βιβλιοθήκαις του Αγίου Όρους ελληνικών κωδίκων¹².

Στο σχετικό λήμμα, που αφορά τον κώδικα 538 (6045) της Βιβλιοθήκης της Μονής Παντελεήμονος, διαβάζουμε τα ακόλουθα: «Χαρτ. 8 (0,215×0,155). XVI. (φ 2 + 272). I. Ομιλίες κγ' εις διαφόρους Κυριακάς και δεσποτικάς εορτάς. Εν τη καθωμιλημένη. 2. Ιωάννου μοναχού Βίος Βαρλαάμ και Ιωάσαφ. Εν τη καθωμιλημένη. Ατελής εν ταις λέξεσιν· έστο-

9. Βλ. W. Klein, ό.π., σσ. 31-32.

10. Βλ. Σ. Ευστρατιάδης, Κατάλογος των κωδίκων της Μεγίστης Λαύρας (της εν Αγίω Όρει) ..., Παρίσι 1925, σ. 197, αριθ. 1188 (I 104).

11. Βλ. Π. Βασιλείου, «Μια δημώδης παραλλαγή του Βαρλαάμ και Ιωάσαφ διαφορετική από τις άλλες», *Μνήμη Ελένης Τσαντσάνογλου. Εκδοτικά και ερμηνευτικά ζητήματα της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Πρακτικά Ζ' Επιστημονικής Συνάντησης, Θεσσαλονίκη 1998*, σσ. 63-76.

12. T. 2, Cambridge 1900, σ. 391 (αριθ. 6045. 538).

ντα οπού ήθελε τον έχει δακνωμένον ένα θηρίον εις το ποδάριον, και ήτον το ποδάριόν του βλαμμένον δυνατά... Προτάσσεται του κώδικος Πίναξ των περιεχομένων. Ο κώδιξ ήν ποτε κτήμα Δωροθέου Βουλευσμά».

Το χφ. 538 (6945) της Μονής Παντελεήμονος είναι χάρτινο, διαστάσεων 21,5×15,5 εκ., και αποτελείται από 274 φύλλα, από τα οποία τα δύο πρώτα (χωρίς αρίθμηση) περιέχουν τον «Πίνακα του παρόντος βιβλίου». Στο verso του δεύτερου, χωρίς αρίθμηση, φύλλου υπάρχει το εξής κτητορικό (;) σημείωμα: *ετουτο χαρτυ υνε το γερο Μοναχου του Ι. πατύστα, κάτι που οδηγεί σε ρωμαιοκαθολικό περιβάλλον (Ιωάννης Πατίστας = Giovanni Battista). Τα υπόλοιπα 272 φύλλα φέρουν ενιαία ελληνική αρίθμηση α'- σοβ' (= 1-272) που σημειώνεται στο άνω δεξιό άκρο της σελίδας recto, διακόπτεται όμως αρκετές φορές, επειδή έχουν εκπέσει τα φφ. 88, 89, 130, 131, 132, 167, 184, 185, 196, 239, 255, 265. Έχουν μείνει άγραφα, μολοντί είναι αριθμημένα, τα φφ. 114, 147r, 158v, 159, 166v, 177v, 183v, 206v, 207, 215, 230, 231, 245v, 264v, 272v. Τα κείμενα του χφ. φαίνεται να είναι γραμμένα από έναν γραφέα, παρόλο που από το φ. 107r κ.ε. το μέγεθος των γραμμάτων γίνεται μικρότερο. Ο κώδικας περιέχει: (α) είκοσι τρεις διδαχές σε γλώσσα δημώδη, που καλύπτουν τα φφ. 1r-264r, και (β) αποσπασματική μορφή δημώδους διασκευής του μυθιστορήματος *Βαρλαάμ και Ιωάσαφ*, που καλύπτει τα φφ. 266r-272r.*

Ειδικότερα, για το τμήμα του χειρογράφου που περιέχει τον *Βαρλαάμ* σημειώνω τα εξής: Είναι γενικά ευανάγνωστο και δεν παρουσιάζει παλαιογραφικές δυσκολίες, παρ' όλη τη συχνή χρήση συντομογραφιών και συντμήσεων. Ο τύπος της γραφής, η οποία είναι μικρή στο μέγεθος και ελαφρά δεξιόσυρτη, οδηγεί περισσότερο προς το πρώτο παρά προς το δεύτερο μισό του 16ου αι. Όμως, καθώς το στοιχείο αυτό δεν επαρκεί από μόνο του για ακριβέστερη χρονολόγηση του κώδικα, πρέπει να αρκεστούμε σε αόριστη χρονολόγησή του μέσα στον 16ο αι. Ο τίτλος του έργου: *Ιστορία ψυχωφελής έκ τής ένδοτέρας τών Αιθιόπων χώρας, τής / Ίνδων λεγομένης, πρόσ τήν άγιάν με(τ)νενεχ(θε)ϊ(σα) πόλιν, γραφεϊσα / παρά μοναχοϋ Ίωάννου έν τή μονη τοϋ άγιου Σάββα, περί / Βαρλαάμ και Ιωάσαφ τών μοναχών. Σώσον δέσποτ(α):* – είναι γραμμένος στις τέσσερις πρώτες αράδες του φ. 266r· η πρώτη λέξη του τίτλου αρχίζει με καλλιγραφημένο κεφαλαίο Ι. Το κυρίως κείμενο αρχίζει από την πέμπτη αράδα του φ. 266r και σταματά απότομα στην αρχή της δέκατης αράδας του φ. 272r, καλύπτοντας, ως προς την έκταση, το Προοίμιο και τα κεφάλαια I-IV, 22 του λόγιου κειμένου του μυθιστορήματος (ήτοι το 1/7 του συνόλου της διήγησης). Το υπόλοιπο τμήμα του φ. 272r έχει παραμείνει κενό. Κενό, επίσης, είναι και το φ. 272v.

Η γλώσσα είναι η δημώδης κοινή, η οποία όμως διατηρεί πολλά φωνητικά, μορφολογικά και συντακτικά φαινόμενα της λόγιας (εκκλησιαστικής) γλώσσας, τα οποία στην περίπτωση μας δεν οφείλονται σε «εξαρχαϊστική» τάση του συγγραφέα, αλλά διατηρούν ορισμένα αυθεντικά γλωσσικά γνωρίσματα του λόγιου προτύπου. Η ορθογραφία βρίσκεται σε επίπεδο σχετικά υψηλότερο από τον μέσο όρο των έμμετρων δημωδών λογοτεχνικών κειμένων της ίδιας περιόδου. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν και εδώ αρκετά ορθογραφικά λάθη: π.χ. έβουλήθει, έν είδη, γραφήσα, πίστην αλλά άσκησιν, ούτος (= -ως), έφημήζετω, μιμούντε, είτον αλλά και ήτον, παραδομένως (= -μένος), άποκτίσουν, παντελός (= -ώς), εδιόκο(ν)τω, τόπω (= -πο), άφησαις, κ.ά., σύγχυση ανάμεσα σε ομόηχα φωνήεντα ή φθόγγους: π.χ. διόκτας, άφιναν, ψυχηκάς, φένεται, χριάζομέστε, παρενούν, έτιμάζει, της πορίας, έπιδή, έξίγησιν, έτελειόσε, τιοϋτωτρόπως, έσι-κόθη, πάντωτε, πολιτίαν, παρεσκεβάζε, πορέβωνται, έξήλεβε, έβεργέτην (= ε|υ-), πεύτωμεν, κ.ά., άλλοτε απλογραφία και άλλοτε διπλογραφία όμοιων συμφώνων: π.χ. περισωτέρως, όλλα, τής μελοϋσης, πολλύν, ώςσάν, όλλας, τά μέλωντα, τούς όρισμοϋσου, άπατόσου, μεγάλλαις, κ.ά.· ο αριθμός των συνακόλουθων λέξεων που δεν χωρίζονται μεταξύ τους είναι σχετικά μικρός: π.χ. νάεβλέπει, έκαμετα (= έκαμε τά), άπαλλήλων, κατοικονομίαν, νάάκοϋούσι, έσεσένανε, τατοιαϋτα, όμάτιάμου, άπατόσου, νάμή, μετεσένα, έμαρτύριμεσα, έγεννήθητου, έστισεσιματου (= έστησε σιμά του), μεδιδάσκουσιν, νά κατοικι (= νά κατοική), άπόσα (= άπ' όσα), διάναμήνιδη, διάτοϋτο, ενώ σε δύο περιπτώσεις παρατηρείται λανθασμένος χωρισμός λέξεων: οϋ τε (= οϋτε), περιπατόν τας. Οι τόνοι και τα πνεύματα είναι, κατά κανόνα, τοποθετημένα σωστά, αλλά χωρίς να τηρούνται συγκεκριμένοι κανόνες τονισμού. Η στίξη είναι ακανόνιστη και συμβατική: τα μόνα σημεία στίξης που σημειώνονται στο κείμενο είναι η άνω στιγμή και το κόμμα, τοποθετημένα όμως ανεξέλεγκτα μέσα στις περιόδους.

Στο κείμενο δεν παρατηρούνται παραλείψεις λέξεων ή φράσεων (εκτός από τρεις μόνον περιπτώσεις: φ. 266ν, στο τέλος της 24ης αράδας, παραλείπεται η συλλαβή -νον της λ. θρό(νον), φ. 267ν, 8η αράδα, παραλείπεται η συλλαβή -κα- της λ. έ(κα)μνεν, και φ. 269ν, 27η αράδα, παραλείπεται η λ. εαυτόν), παρατηρούνται όμως 16 παραλείψεις αρχικών γραμμάτων πρώτων λέξεων προτάσεων, προφανώς επειδή ο γραφέας σκόπευε να τα ερυθρογραφήσει μετά το πέρας της αντιγραφής· επίσης, δεν παρατηρούνται διαγραφές, προσθήκες ή διορθώσεις *super lineam* ή *in margine*.

Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με την απότομη διακοπή του κειμένου στην αρχή της 10ης αράδας του φ. 272r (= βλαμένον / δυνατά), οδη-

γούν στο πιθανό συμπέρασμα ότι το χειρόγραφο αυτό, τουλάχιστο στο τμήμα που περιέχει το κείμενο του *Βαρλαάμ και Ιωάσαφ*, είναι απόγραφο άλλου χειρογράφου, το οποίο ο ανώνυμος γραφέας, ίσως κάποιος μοναχός του Αγίου Όρους, για κάποιον λόγο δεν πρόλαβε να αντιγράψει ολόκληρο.

Κλείνοντας το εισαγωγικό τμήμα της παρούσας έκδοσης, κρίνω σκόπιμο να παραθέσω την αξιολόγηση που κάνει ο Γ. Κεχαγιόγλου για την παραλλαγή μας, η οποία, όπως αναφέρει, «είναι εκείνη που “ανακαινίστηκε” στην πιο εύχυμη κοινή δημώδη της εποχής, και πρέπει να είναι σύγχρονη με τα καθοριστικά (για τη χρήση και την εξέλιξη της δημώδους ή ιδιωματικής κοινής στον 15ο και 16ο αι.) πεζά έργα του Ναθαναήλ (Νείλου) Μπέρτου ή τις πρώτες δημώδεις εκφορές άλλων λόγων-διδασχών, ομιλιαρίων, και βίων αγίων, της *Διηγήσεως Αλεξάνδρου*, της *Βίβλου Σιντίπα*, κτλ.»¹³.

---

13. Βλ. Γ. Κεχαγιόγλου, ό.π., σ. 293. Επίσης, βλ. Ισαβ. Τσαβαρή, ό.π., σ. 20, η οποία επισημαίνει πως «το απόσπασμα της Αθωνίτικης μετάφρασης [...] αξίζει να εκδοθεί αυτοτελώς».

Ιστορία ψυχωφελής εκ της ενδοτέρας των Αιθιοπίων χώρας, της Ινδών λεγομένης, προς την αγίαν μετενεχθείσα πόλιν, γραφείσα παρά μοναχού Ιωάννου εν τη μονη του αγίου Σάββα περί Βαρλαάμ και Ιωάσαφ των μοναχών. Σώσον, δέσποτ(α):—

- 5 Ο θεός απόστολος Παύλος λέγει ούτως: «Όσοι Πνεύματι Θεού άγονται, ούτοι εισίν υιοί Θεού»· τουτέστιν, όσοι περιπατούσιν εν Πνεύματι Αγίω κάμνοντες τας εντολάς του Θεού, εκείνοι είναι υιοί του Θεού· το δε, να αξιωθεί τινάς να λάβει Πνεύμα Άγιον, να γένει και υιός Θεού, είναι μεγαλύτερον από όσα ορέγεται ο άνθρωπος, και πλέον δεν επιθυμεί άλλο
- 10 τίποτες, διατί έφθασεν εις το τελειότατον των ορεκτών και επιθυμητικότερον. Και, όταν τύχει τινάς εις τούτο το αξίωμα, έρχεται εις ανάπαυσην πάσης θεωρίας και δεν έχει εις τον λογισμόν του καμίαν απορίαν, αλλά οδηγούμενος υπό του θείου Πνεύματος αναπαύει τας ενθυμήσεις του όλας. Και, το λοιπόν, οι άγιοι πάντες, οι εξαρχής και έως τέλους, δια να είναι επιτηρηταί των εντολών του Χριστού και να κάμνουσι καλάς αρετάς, αξιώθησαν και έτυχαν ταύτης της μεγάλης μακαριότητος και των υπέρ πάσαν όρεξην επιθυμητών τούτων αξιωμάτων. Μέρος μεν εξ αυτών, έστοντα οπού υπέμειναν μεγάλα μαρτύρια από τους κακοδόξους βασιλείς, τους διώκτας των χριστιανών, και αντιστάθηκαν έως το τέλος του
- 15 θανάτου αυτών και δεν αρνήθηκαν την εις Χριστόν πίστην, αξιώθησαν εις εκείνην την μακαριότητα, άλλοι δε πάλιν, έστοντα οπού αγωνίστηκαν εις την άσκησιν και επεριπάτησαν την στενήν και τεθλιμμένην οδόν και αφ' εαυτού τους θέλοντες άφησαν τα κορμιά τους και τιμωρούνταν εις τούτον τον κόσμον και έγιναν και αυτοί μάρτυρες εκ προαιρέσεώς τους, χωρίς να τους βιάζει τινάς, και ανέβησαν και αυτοί εις την βασιλείαν των ουρανών, των οποίων αγίων τα κατορθώματα και τας ψυχικάς ανδραγαθίας, λέγω
- 20 δη εκείνων οπού ετελειώθηκαν διά μαρτυρίου και εκείνων οπού εμμήθησαν την αγγελικήν πολιτείαν με την άσκησιν οπού έκαμναν, τα επαρέλαβεν η Εκκλησία του Χριστού από τους αγίους αποστόλους και από τους θείους πατέρας και επαράδωσέ τα εγγράφως, και ενομοθέτησαν να αναγινώσκονται εις τους μεταγενεστέρους ανθρώπους ωςάν υπόδειγμα αρετής διά σωτηρίαν των ψυχών ημών. Διατί η οδός οπού μας φέρνει εις την αρετήν είναι σκληρά και ανωφερής, και μάλιστα εις τους ανθρώπους οπού πολεμούνται από τας αμαρτίας, και στέκονται αμετάβαλτοι προς
- 30 τον Κύριον, φαίνεται σκληροτέρα και τραχυτέρα. Και διά τούτο χρειάζομέστε πολλούς να μας προσκαλούν εις μεάνοιαν και εις μετάθεσην από τας αμαρτίας εις αυτήν την αρετήν, να μας παραινούν | [σξςν] και να μας διδάσκουν. Χρειάζομεστε και ιστορίας αγίων, εκείνων οπού επεριπάτησαν πρωτότερα την στενήν οδόν, το οποίον μας τραβίζει πλέον αλύπως
- 35

40 εις αυτήν την στράταν και δεν μας αφήνει να πέφτομεν εις απόγνωσιν, αλλά ετοιμάζει μας το δύσκολον της πορείας και μας φαίνεται μαλακοτέρα. Επειδή, και όταν μέλλει τινάς να διαβεί μίαν στράταν δύσκολον και σκληράν, εάν ευρεθεί τινάς να τονε παρακινεί και να τον αναγκάζει, πείθει τον ολίγον να την διαβεί· εάν δε ευρεθεί και τινάς άλλος να του δείχνει και άλλους πολλούς οπού επέρασαν αυτήν την σκληράν οδόν, τότε πείθεται περισσοτέρως και αρχίζει να περιπατεί. Το λοιπόν, ευρισκόμενος και εγώ εις τούτον τον κανόνα, φοβούμενος δε τον κίνδυνον οπού κρέμεται εις τον δούλον εκείνον, οπού έλαβεν το τάλαντον από τον δεσπότην και το έχωσε εις την γην και έκρυψέ το απραγματέυτον και δεν το εμεταχειρίσθη να κερδίσει και αυτός τίποτε με το αυτό τάλαντον, (δ)ιά τούτο δεν θέλω σιωπήσει, αλλά να ειπώ μίαν εξήγησιν ψυχωφελή, την οποίαν μου την εξηγήθηκαν τινές άνδρες ευλαβείς, οι οποίοι ήσαν από την εσωτέραν χώραν των Μερόπων, την λεγομένην Ίντιαν, και εμεταεξηγήθησάν την από βιβλία εδικά τους, οπού είχαν υπομνήματα της καθαράς αληθείας εις αυτήν την εξήγησιν, δια να μην αλησημονηθεί· η δε υπόθεσις περνά ούτως:

(Η) χώρα οπού λέγεται των Ινδών κείται εκειθεν από την Αίγυπτον μακρά, ήτονε δε πόλις μεγάλη και πολυάνθρωπος· όμως, από το μέρος οπού πλησιάζει εις την Αίγυπτον χωρίζει διά θαλάσσης, από δε το μέρος της στερεάς πλησιάζει εις τα σύνορα της Περσίας· η οποία χώρα παλαιόθεν ήτον εσκοτισμένη από τον ζόφον της ειδωλολατρείας και ετρέφονταν με πράξεις και με καμώματα παράνομα και άπρεπα. Ότε δε ο μονογενής Υιός του Θεού, ο ευρισκόμενος εις τους κόλπους του Πατρός, μη υπομένων να εβλέπει το πλάσμα το εδικόν του να είναι δουλωμένον εις την αμαρτίαν, έκλινε την ευσπλαχνίαν του εις ημάς χωρίς αμαρτίας και, μη λείψας από τον θρόνον του Πατρός, εκατοίκησεν εις την Παρθένον Μαρίαν, δια να κατοικήσομεν ημείς εις τους ουρανούς και να αναστηθούμεν από το παλαιόν πέσιμον οπού εξεπέσαμεν, να ελευθερωθούμεν από την αμαρτίαν, να λάβομεν την πρώτην υιοθεσίαν, να γενούμεν πάλιν υιοί Θεού καθώς ήμασταν το πρότερον· και, όταν ετελείωσε όλην την οικονομίαν οπού εβουλήθη και έκαμε με την σάρκα οπού έλαβεν από την Παρθένον και εκαταδέχθη και εσταυρώθη, και απόθανε, και ετάφη, και ανέστη τριήμερος, και ανέβη εις τους ουρανούς, εις τον θρόνον της δόξης αυτού, και ένωσεν την ανθρωπίνην φύσιν | [σξζγ] με την αυτού θεότητα και έκαμε τα ουράνια και τα επίγεια ένα, έστοντα οπού πρωτότερα ήσαν χωρισμένα απ' αλλήλων, ευρισκόμενοι οι άνθρωποι εις την προπατορικήν παρακοήν και ήσαν χωριστά από τους αγγέλους οπού κατοικούν εις τα ουράνια· (ό)μως, όταν ο δεσπότης ημών Ιησούς Χριστός ανέστη εκ νεκρών και ανελήφθη εις τους ουρανούς μετά δόξης και εκάθισεν εις την

80 δεξιάν της μεγαλοσύνης του Πατρός, και έπεμψε το Πνεύμα το παρά-
κλητον εις τους αγίους αυτού μαθητάς και αποστόλους, καθώς τους έτα-
ξεν, εν είδει πυρίνων γλωσσών, και εφωτίσθησαν και εσοφίσθησαν εξ αυ-
τού, και τους έστειλεν εις πάντα τα έθνη, οπού εκάθονταν εις το σκότος
της αγνωσίας, να τους φωτίσουν, να τους διδάξουν και να τους βαπτί-
85 σουν εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος·
τότε οι απόστολοι έβαλαν κλήρους και εμοίρασαν όλην την οικουμένην,
και όπου έλαχε του καθενός ο κλήρος του επήγαινε και εκήρυττε την πί-
στην του Χριστού. Καί άλλοι έτυχον εις τα μέρη της ανατολής, άλλοι εις
τα μέρη της δύσεως, άλλοι δε τα βορεινά και άλλοι τα νοτινά. Και επερι-
90 πάτουν διδάσκοντες και τελειούντες την προσταγήν του Χριστού. Τότε
και ο απόστολος Θωμάς, έστοντα οπού ήτον ένας από τους δώδεκα μα-
θητάς του Χριστού, απεστάλη εις την χώραν των Ινδών και εκήρυττε εις
αυτούς το σωτήριο κήρυγμα και εβεβαίωνε την διδαχήν αυτού με την
συνέργειαν του Κυρίου και με τα θαύματα οπού εγίνονταν από τους λό-
95 γους του· και εδιώχθη το σκότος της ειδωλολατρείας, και ελυτρώθηκαν οι
ανθρωποι εκείνοι από τας θυσίας εκείνας τας σιγχανωτάς τών ειδώλων
και προσετέθησαν εις την πίστην την αληθή και απλόνητον. Και ούτως
μεταπλασθέντες από τας χείρας των αποστόλων και βαπτισθέντες έγι-
ναν χριστιανοί τέλειοι και, έστοντα οπού αυξάινονταν ολίγον προς ολίγον,
100 προέκοπταν εις την πίστην την άψεκτον και έκτιζαν εις πάσαν χώραν εκ-
κλησίες.

Επειδή και εις την Αίγυπτον άρχισαν να γέγονται μοναστήρια και να
συνάζονται τα πλήθη των μοναχών, και εφημιζετο εις τα πέρατα της οι-
κουμένης των μοναχών η αρετή, και πως οι μοναχοί μιμούνται την αγγε-
105 λικήν πολιτείαν, ηκούσθη τούτο και εις την Ίντιαν και διήγειρε και παρε-
κίνησε και τους Ινδούς εις τον όμοιον ζήλον των μοναχών, ώστε πολλοί
από τους ανθρώπους της Ιντίας άφησαν τα είτι είχαν εις τον κόσμον και
επήγαν εις την έρημον, και εις τα κορμιά αυτών τα φθαρτά ελάβαιναν
πολιτείαν αγγελικήν. (Π)ερνώντας δε τοιουτοτρόπως τα πράγματα, και
110 πολλοί άνθρωποι, ωσάν να ειπεί τινάς, εξαπετώντες με χρυσάς πτέρυγας
και αναβαίνοντες εις τον ουρανόν, (τ)ότε εσηκώθη ένας βασιλεύς εις την
χώραν εκείνην, Αβενήρ το όνομα αυτού, ο οποίος ήτον μέγας εις πλούτον
και βασιλείαν, και πάντοτε ενίκα τους εχθρούς αυτού, ήτον και ανδρείος
εις τους πολέμους και μέγας εις το κορμί και πολλά εύμορφος, | [εξζν]
115 εκαυχάτονε δε εις όλα τα κοσμικά πράγματα, τα οποία φθείρονται και
χαλούσιν εγλήγορα, κατά δε την ψυχήν ευρίσκετον εις τέλειον αφανισμόν
και εσυμπνίγετον με πολλά κακά, έστοντα οπού ήτον έλληνας και ειδω-
λολάτρης και πολλά ήτον παραδομένος εις την κακόθεον πλάνην των
δαιμόνων των ειδώλων. Όμως αυτός εις την ζωήν του απέρνα πάσης γε-

20 νεάς χαράν, και δεν τον έλειπεν κανένα από τα θελήματά του· πλην, είχε και αυτός ένα πράγμα οπού τον έφερνε εις μεγάλην λύπην και του έκοπτεν την πολλήν χαράν και ευφροσύνην και έβανέ τον εις μεγάλας φροντίδας, έστοντα οπού δεν έκαμνεν παιδίον. Και, έστοντα οπού ητον έρημος από παιδία, είχε μεγάλην έννοιαν πώς να λυθεί εκείνος ο δεσμός της

25 ατεκνίας, να γένει και αυτός πατήρ παιδίων, το οποίον το παρακαλούν πολλοί να το αποκτήσουν. (Τ)οιούτης γενεάς άνθρωπος ήτον ο βασιλεύς, και η γνώμη του απέρνα έτσι, καθώς είπαμεν.

Το δε ενδοξότατον γένος των χριστιανών και τα πλήθη των μοναχών δεν εμετρούσαν την πίστην του βασιλέως εις ουδέν, ουδέ τον φοβερισμόν του εφοβούνταν παντελώς, αλλά με την χάριν του Χριστού τόσον και επλήθαινε ο χριστιανισμός, και ο λόγος του βασιλέως εφαινέτο μικρός εις αυτούς, και δεν είχαν εις τον νουν τους άλλο, μόνον πώς να αρέσουν του Θεού και να είναι εις την θεραπείαν του Θεού κατά πολλούς τρόπους.

30 Και διά τούτο πολλοί, οπού αγάπησαν την μοναχικήν πολιτείαν και τάξην, εκαταφρονούσαν όλες τες χαρές του κόσμου τούτου του φθαρτού και δεν είχαν εις άλλο πράγμα την αγάπην τους, μόνον εις την ευσέβειαν, και επιθυμούσαν να αποθάνουν διά το όνομα του Χριστού και ορεγόντησαν την μακαριότητα της αιωνίου ζωής. Και, το λοιπόν, εκήρυτταν το

35 όνομα του Χριστού το σωτήριον χωρίς τινός φόβου και δειλίας με μεγάλην παρρησίαν, και ποτέ το όνομα του Χριστού δεν έλειπεν από το στόμα τους εις κάθε λόγον οπού ήθελαν να συντύχουν, και έδειχναν όλων των ανθρώπων και εφανέρωνάν τους πως όλα του κόσμου είναι ρευστά και φθαρτά, τα δε της μελλούσης ζωής πως είναι άφθαρτα και αθάνατα, και έσπερναν τους λόγους τούτους εις τους ανθρώπους δια να τους οικειώσουν προς τον Θεόν και να τους κάμουν να αξιωθούν της μελλούσης

40 ζωής. Και πολλοί άνθρωποι, έστοντα οπού ήκουσαν την διδασκαλίαν την γλυκυτάτην και την εκράτησαν, εμάκραιναν από το σκότος το πικρόν της απάτης του διαβόλου και επλησίαζαν εις το γλυκύ φως της αληθείας, ώστε και τινές από τους συγκλήτους και συμβούλους του βασιλέως απόβαλαν όλα τα βάρη του κόσμου και αρνήθησαν την πρόσκαιρον δόξαν και τιμήν και έγιναν μοναχοί.

(Ο) δε βασιλεύς ως ήκουσε τούτο το πράγμα, παρευθύς οργίσθη καταπολλά των χριστιανών και με θυμόν πολύν εφάνη του και επρόσταξε να βιάζουν τους χριστιανούς να αρ[[σξη]] νούνται την ευσεβή πίστην του

55 Χριστού, και παρεσκεύαζε πολλές γενεές βάσανα και θανάτους κατά των χριστιανών, δια να τους κάμει να φοβηθούν· και έστελλεν ορισμούς εις όσον τόπον όριζε και επρόστασε τους άρχοντας και τους ηγεμόνας να κάμνουσι τιμωρίες και σφαγάς αδίκους εις τους χριστιανούς. Όμως, πάλιν ξεχωριστά εσήκωσε άγριον πόλεμον εις τους μοναχούς. Και εις

160 τούτο πολλοί από τους πιστούς, οπού δεν εδύνονταν να υπομείνουν τας
τιμωρίας εκείνας, εμεταγύριζαν την γνώμην τους και επήγαιναν πάλιν
και εγίνονταν ειδωλολάτραι. Αλλά οι αρχηγοί και οι ηγούμενοι του μονα-
χικού τάγματος, μέρος μεν εξ αυτών επήγαιναν και έλεγχαν εμπροστά
165 την ανομίαν του βασιλέως και ελάβαιναν θάνατον μαρτυρικών και ελά-
βαιναν την αιώνιον μακαριότητα, άλλοι δε εξ αυτών εκρύβονταν εις τα
βουνά και εις την έρημον, όχι διά τον φόβον του βασιλέως και των βασά-
νων, αλλά κατ' οικονομίαν θεικήν.

(Κ)αι, έστοντα οπού τοιαύτη πλάνη σκοτεινή εκατάλαβε την χώραν
των Ινδών, και οι πιστοί εδιώκοτο από πάσαν τόπο, και οι βοηθοί της
170 ασεβείας εδυνάμωναν, και εμολύνετον ο αέρας από τα αίματα και από
τες κίννες των θυσιών, ένας αρχιστράτηγος του βασιλέως, ο οποίος ήτονε
πολλά ανδρείος και εύμορφος και μέγας εις το κορμί και εις όσες χάριτες
είναι δυνατόν να έχει ο άνθρωπος, ήτονε καλλιώτερος από τους άλλους
στρατηγούς του βασιλέως, έστοντας οπού ήκουσε το ασεβές εκείνο πρά-
175 γμα οπού έκαμνεν ο βασιλεύς, αποχαιρέτησεν εκείνην την δόξαν την μα-
ταιίαν και πρόσκαιρον και εδιάβη και έσμιξεν τους εκλεκτούς εκείνους
μοναχούς, οπού ήσαν φευγάτοι εις την έρημον, και εσταμάτηξε και αυτός
εις την έρημον και εκαθάρισεν εξόχως τας αισθήσεις του όλας με την
επιμελημένην μελέτην των θείων λογίων και με τες νηστείες και αγρυ-
180 πνίες, και ελαμπρύνθη με το φως της απαθείας. (Ο) δε βασιλεύς, έστοντα
οπού τον αγάπα περισσώς και τον ετίμα πολλά, επόνεσεν η ψυχή του
πως εστερεύθη τοιούτον φίλον, και εθυμώθη περισσότερο εις την οργήν
των μοναχών. Και, το λοιπόν, έστειλε πανταχού και εζητούσαν να εύρουν
τον φίλον του εκείνον. Και γυρεύοντες μετά πολλής εξετάσεως εκείνοι
185 οπού τον εζητούσαν, μετά ολίγον καιρόν έμαθαν πως ευρίσκεται εις την
έρημον και έχει εκεί την κατοικίαν του· και έτσι επήγαν και εγύρεψαν και
ηύραν τον και έφεράν τον του βασιλέως. Και ωσάν τον είδεν ο βασιλεύς
ενδεδυμένον με τοιούτης γενεάς πτωχικά φορέματα, οπού ήτον μαθημέ-
νος να φορεί ρούχα λαμπρά και εύμορφα και να ζει μετά πάσης γενεάς
190 φαγητά – και τότε ήτον το κορμί του ξηρόν και στραγγισμένον από την
σκληρότητα της ασκήσεως – και εγνωρίζετον φανερά πως είναι εις την
έρημον, εγένεωσε λύπην και οργήν μαζί | [σξην] και έσμιξεν τον λόγον του
με οργήν και με λύπην και του είπεν: «Ω ανόητε και βεβλαμμένε εις τον
195 νουν, διά τί αιτίαν άλλαξες την τιμήν με εντροπήν και άφησες τες τιμές
και τες δόξεις οπού είχες και έλαβες αυτό το εντροπιασμένον σχήμα; Εσύ,
οπού επροκάθιζες από όλους εις την βασιλείαν μου, και σε είχα αρχι-
στράτηγον, τώρα εκατάστησες τον εαυτόν σου παίγνιον των παιδιών· και
όχι μόνον ότι αστόχησες την φιλίαν και παρρησίαν οπού είχες εις εμένα,
αλλά αντιστάθης και αυτής της φύσεώς σου· και ούτε τα παιδιά σου ελε-

- 200 ημονήθης, ούτε τον πλούτον και την δόξαν την πολλήν ελογίσθης, αλλά όλα ταύτα εκαταφρόνεσές τα και επροτίμησες την ατιμίαν ταύτην από την περιφήμον δόξαν οπού είχες. Τι λογιάζεις να σου γένει; Και τι θαρρείς να κερδίσεις και επροτίμησες τον Ιησούν από όλους τους θεούς και ανθρώπους; Επροτίμησες δε και αυτήν την σκληράν και κακότυχον δια-
- 205 γωγήν και άφησες την γλυκυτάτην απόλαυσιν της ζωής σου».
- (Κ)αι ο άνθρωπος εκείνος του Θεού, ωσάν ήκουσεν εκείνους τους λόγους, απεκριθή με χαράν και ημερότητα, και είπεν: «Ω βασιλεύς, εάν θέλεις να διαλεχθείς μετ' εμέ, δώξον τους εχθρούς οπού έχεις εις το κριτήριον σου, και τότε θέλω σου απεκριθεί εις είτι ζητείς να μάθεις. Διατί, εάν
- 210 τους έχεις μαζί σου εκείνους, δεν θέλω σου απεκριθεί κανέναν λόγον, και χωρίς λόγον τιμώρησόν με ως θέλεις, σφάξε με, κάμε με είτι θέλεις. Δεν το λογίζομαι εις τον νουν μου, διατί εγώ αρνήθηκα ετούτον τον κόσμον, και ο κόσμος πάλιν αρνήθη εμένα, καθώς το είπεν ο διδάσκαλός μου». Και ο βασιλεύς είπεν: «Και τίνες είναι οι εχθροί οπού μου λέγεις να εκβάλλω από την μέσην;». Λέγει ο θεός ανήρ: «Ο θυμός και η επιθυμία. Διατί ο Θεός από την αρχήν αυτά τα δύο τα έθεσεν εις τον άνθρωπον, και είναι συνεργοί της ανθρωπίνης φύσεως· και είτι κάμει ο άνθρωπος, αυτά έχει οπού τον αναγκάζουν και το κάμνει. Και τώρα ομοίως περνά ετούτο εις εκείνους οπού δεν πορεύονται σαρκικώς αλλά πνευματικώς. Ει(ς) εσάς δε
- 215 οπού είστε παντελώς σαρκικοί και λείπετε παντάπασι από τα πνευματικά, δεν είναι συνεργοί σαν αυτά τα δύο οπού είπαμεν, ο θυμός και η επιθυμία, αλλά έγιναν αντίδικοί σας και κάμνουσιν εις εσάς ως εχθροί και πολέμιοι. Διατί, όταν ενεργείται εις εσάς η επιθυμία, παρακινά εσάς εις την χαράν, και, όταν σας λείψει η επιθυμία, έρχεται και ο θυμός και κάμνει σας και κάμνετε φόνους και άλλα άπρεπα πράγματα. Και, το λοιπόν, ταύτα τα δύο ας λείψουσιν σήμερον μακρά από λόγου σου, και ας καθίσουν εμπροσθέν σου η φρόνησις και η δικαιοσύνη να ακούουσι και να κρένουσιν εις είτι θέλομεν να ειπούμεν. | [σξθτ] Διατί, εάν διώξεις από το μέσον τον θυμόν και την επιθυμίαν και φέρεις εις το μέσον την φρόνησιν
- 240 και την δικαιοσύνην, θέλω σου τα εξηγηθεί όλα όσα με ερώτησες, μετά αληθείας». Και ο βασιλεύς είπε προς ταύτα: «Ίδε οπού κάμνω, ως καθώς λέγεις, και εκβάλλω από το συνέδριόν μου τον θυμόν και την επιθυμίαν και θέλω κάμει να ευρίσκεται εις το μέσον η φρόνησις και η δικαιοσύνη. Και το λοιπόν, λέγε μοι δίχα φόβου πόθεν έγινε εις εσένανε η τοσαύτη
- 245 πλάνη και προτιμάς καλλίωτερα εκείνα οπού ευρίσκονται εις ελπίδες φεύτικες από ετούτα οπού φαίνονται τώρα και έχομέ τα εις τας χείρας μας».

Τότε απεκριθή ο ερημίτης και είπεν: «Εάν ζητείς, ω βασιλεύς, την αρχήν, πόθεν μου έγινε να αρνηθώ και να σιχαθώ ετούτην την δόξαν την

- 250 πρόσκαιρον και όλα του κόσμου και επαπαδόθηκα όλος εις τας αιωνίους
ελπίδας, άκουσον: (Π)αλαιόθεν, αφού ήμουν πολλά νέος, ήκουσα τινά
λόγον αγαθόν και δυνάμενον να με σώσει, και εκράτησέ με η δύναμις του
λόγου εκείνου τελειώς, και η ενθύμησις εκείνου του λόγου εφυτεύθη εις
255 την καρδίαν μου καθά τις σπόρος θειικός και εφυλάχθη εις εμένα πάν-
ντοτε, έως οπου εριζώθη και εβλάστησε και έκαμε καρπόν, ετούτο οπου
εβλέπεις τώρα εις εμέ. Και η δύναμις του λόγου ήτονε τοιούτης γενεάς:
Εφάνη, λέγει, τοις ανοήτοις ανθρώποις να καταφρονούν τα όντα, τουτέ-
στιν εκείνα οπου μένουν αιωνίως, τα οποία είναι τα μέλλοντα αγαθά,
260 οπου μέλλει να απολαύσουν όσοι περιπατήσουσιν εις την ζωήν τους εν
αγνεΐα και ψυχική καθαρότητι και τηρούσι τας εντολάς του Θεού, και τα
κατάφρονούν ως μη όντα, τουτέστιν ωσάν πράγματα οπου δεν είναι και
ως φθαρτά· και εφάνη τους να κρατούσι τα μη όντα, ήγουν τα φθαρτά,
τα οποία είναι όσα ευρίσκονται εις τον κόσμον τούτον, ωσάν η βασιλεία,
ο πλούτος, η δόξα, ρούχα λαμπρά, ηδονές και ανάπαυσις και τα τοιαύτα,
265 όσα φθείρονται και αφανίζονται, και να τα αγαπούσι ως όντα, τουτέστιν
ωσάν άφθαρτα και αιώνια. Και το λοιπόν, είτις δεν αφήσει την γλυκύτητα
των προσκαιρων και να μάθει καταλεπτώς την φύσιν τους, πως είναι
φθαρτή, πώς θέλει τα καταφρονήσει; (Τ)ο λοιπόν, ο λόγος όντα ονόμασε
τα αιώνια και μη σαλευόμενα, και μη όντα ονόμασε την ζωήν ετούτην την
270 πρόσκαιρην και τα πολυειδή φαγητά και την ευτυχίαν την ψευτικην, εις
τα οποία είναι η καρδιά σου, ω βασιλεύς, φοβισμένη και κολλισμένη κα-
κώς. Και έτσι ήμουν και εγώ έναν καιρόν κρατημένος, αλλά η δύναμις του
λόγου οπου σου είπα, έστοντα οπου εκέντα τον λογισμόν μου πάντοτε,
επαρακίνησεν τον νούν μου, οπου είναι ηγεμόνας του κορμίου, να διαλέ-
275 ξει το καλλίωτερον· αμή, πάλιν, η συνήθεια της αμαρτίας εμαχέτονε με
τον νουν μου | [σξθν] και, ωσάν να με είχε δεμένον με τα σιδερά πελέκια,
εκατακράτειέ με δουλωμένον εις την αμαρτίαν.

- »Πλην, όταν η πολλή αγαθότης του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού ηθέ-
λησε να με ελευθερώσει από την κακήν σκλαβίαν εκείνης της αμαρτίας,
280 εδυνάμωσε τον νουν μου να νικήσει την συνήθειαν της αμαρτίας και
άνοιξε τα ομμάτιά μου να εβλέπουσι και να διαχωρίζουν το καλόν από το
κακόν. (Τ)ότε, λοιπόν, είδα και εκατάλαβα πως όλα όσα ευρίσκονται εις
τον κόσμον ετούτον είναι μάταια και αδιαφόρετα και, καθώς λέγει ο σο-
φός Σολομών, πράγματα οπου σκορπίζονται και χάνονται, ωσάν σκορπά
285 ο κονιορτός και χάνεται, όταν τον σηκώσει ο άνεμος· τότε εξεξηλώθη
εκείνο οπου εσκέπαζε την καρδίαν μου εις την αμαρτίαν και διεσκορπί-
σθη το σκότος οπου εκείτετον εις την ψυχήν μου από την παχύτητα της
αμαρτίας, και εγνώρισα εις τί ματαιότητα ευρισκόμouνα και εκατάλαβα
ότι είναι πρέπον να ζητήσω και να ακουλουθήσω εις εκείνον τον Θεόν

- 290 οπού έκαμε τα πάντα, κάμνοντας εκείνα οπού επαράγγειλε. Και διά
 τούτο άφησα τα όλα του κόσμου και ακουλούθησα τον απάντων Θεόν,
 και ευχαριστώ αυτόν τον Θεόν, τον ποιητήν των απάντων, και τον Κύριον
 ημών Ιησούν Χριστόν, τον Υιόν του Θεού, ότι ελύτρωσέ με από ετούτην
 295 την λάσπην και από τον άρχοντα του αιώνος τούτου τον ολέθριον και τον
 άγριον, ο οποίος είναι ο Διάβολος, και έδειξέ μου στρατάν σύντομον και
 εύκολον, από την οποίαν στρατάν θέλω δυνηθεί να περάσω με το κορμί
 ετούτο το παχύ, να υπάγω να εύρω την αγγελικήν τάξην και πολιτείαν,
 την οποίαν ζητώντας να την φθάσω, επρόκρινα να περιπατώ την στενήν
 και τεθλιμμένην οδόν και εκαταφρόνησα την ματαιότητα του κόσμου
 300 ετούτου του προσκαίρου και την ακατάπαυστον περιφοράν των κοσμι-
 κών πραγμάτων και ηγάπησα το βέβαιον καλόν, από το οποίον καλόν
 εξεκότης και διεχωρίσθης εσύ, ω βασιλεύς. Και διά τούτο ημείς εχωρι-
 σθήκαμεν από λόγου σου, διατί σε εβλέπαμεν ότι εγκρεμνίζεσθον εις
 305 ασέβειαν και χαλασμόν ομολογημένον και ανάγκαζες και ημάς να κρη-
 μισθούμεν εις τον αυτόν κίνδυνον. Διατί, έωστου μας εξέταζες εις την
 κοσμικήν στρατείαν, δεν αφήναμεν ουδέ ένα από εκείνα οπού έπρεπε να
 κάμνομε εις τους ορισμούς σου, καθώς θέλεις το ειπέι και απατός σου, ότι
 ποτέ δεν εφάνηκα αμελής εις τα προστάγματά σου. Αμή, όταν είδαμεν
 310 ότι ηθέλησες να μας εκβάλεις από την ευσέβειαν, η οποία είναι κεφά-
 λαιον των καλών πάντων, και να μας ζημιώσεις την μεγάλην ζημίαν, να
 μας χωρίσεις από τον Θεόν, και διά τούτο αναμμνήσκεις και τάσσεις μας
 τιμές και δόξες, δια να αρνηθούμεν τον αληθινόν Θεόν, πώς να μη σε έχω
 αμαθή του καλού, οπού δεν ηξεύρεις να χωρίζεις το καλόν από το κακόν;
 315 Δικαίως ήθελα το ειπέι, διατί εσύ βάνεις τα όλα μαζί, ήγγουν την ευσέ-
 βειαν αντάμα με την ασέβειαν την προς τον Θεόν, και την φιλίαν την αν-
 θρωπίνην και την δόξαν, οπού ρέει ωσάν το νερόν και αφανίζεται, με την
 αιώνιον δόξαν του Θεού, και | [σογ] δεν ημπορείς να εξεχωρίσεις ποίον εί-
 ναι το καλόν και ποίον το κακόν. Και πώς να έλθω και εγώ μαζί μετ'
 320 εσένα εις αυτήν την αγνωσίαν και να μην αρνηθώ διά τούτο και τιμήν και
 φιλίαν και αγάπην των παιδιών μου και είτι άλλο μεγαλιότερον ήθελεν
 είσται εις τον κόσμον; Έστοντα οπού σε εβλέπω και δεν εγνωρίζεις τον
 Θεόν οπού σε έκαμε, ο οποίος είναι ο Χριστός, ο Κύριος και Θεός των
 απάντων, εκείνος οπού είναι άναρχος και αιώνιος μαζί με τον Πατέρα
 325 αυτού, αυτός οπού έστησε τους ουρανούς και την γην με τον λόγον του,
 και με τας χείρας αυτού έπλασεν τον άνθρωπον και τον έκαμεν εις την
 αρχήν αθάνατον και έκαμέ τον βασιλέα της γης και έταξέ του να τον έχει
 μέσα εις τον παράδεισον, ωσάν εις μίαν χώραν οπού βασιλεύει τον κό-
 σμον όλον, το οποίον ήτον το καλλίότερον από όλα· ο δε άνθρωπος από
 τον φθόνον του Διαβόλου και από την ηδονήν του ξύλου της γνώσεως

340 εδελεάσθη και απατήθη και εξέπεσε, φευ μοι, από όλα εκείνα τα χαρί-
σματα και έγινε άξιος να τον κλαίει τινάς, να τον λυπάται και να τον
ελεεί· εκείνος οπού ήτον ζηλεμένος εις την αρχήν έγινε γελασμένος εις το
345 ύστερον. Το λοιπόν, ο Θεός οπού έπλασεν τον άνθρωπον, βλέποντας το
έργον των χειρών αυτού πως εκερδέσθη υπό του Διαβόλου, εσπλαχνίσθη
και είδε μας με φιλόφρονον ομματία και έγινε άνθρωπος ωσάν ημάς,
χωρίς αμαρτίαν, και δεν άλλαξεν από την θεότητα να γένει άνθρωπος,
αλλά έμεινε και Θεός και έγινε και άνθρωπος, και ήτον τέλειος και εις
350 τας δύο φύσεις, εις την θεότητα και εις την ανθρωπότητα, και θεληματι-
κώς υπέμεινε σταυρόν και θάνατον, και εκατέβαλε τον Διάβολον, οπού
εξαρχής εξήλευε το γένος των ανθρώπων, και ενίκησέ τον, οπού ήτον εχ-
θρός μας πολέμιος. Και, έστοντα οπού μας έσωσε και μας ελευθέρωσε
από την πικράν εκείνην σκλαβίαν, έδωσέ μας πάλιν την προτέραν ελευ-
θερίαν, και, από κει όπου εξεπέσαμεν διά την παρακοήν, εκεί πάλιν μας
355 ήμασταν πρώτον.

»Και, το λοιπόν, εκείνον οπού τα έπαθεν ετούτα όλα δι' ημάς και αξίω-
σέ μας να απολαύσομεν τοιούτης γενεάς αγαθά, εκείνον εσύ ατιμάζεις
και υβρίζεις τον σταυρόν αυτού; Και παντελώς είσαι παραδομένος εις τα
ολέθρια πάθη και εις τες σωματικές χαρές και κηρύττεις διά θεούς τα
360 ειδώλα της ατιμίας και της εντροπής; Και δεν αποστερεύεις τον εαυτόν
σου μόνον από την ένωσην και από την απόλαυση των αιωνίων αγαθών
και ουρανίων, αλλά και όλους εκείνους οπού πείθονται την πρόσταξην
και τον ορισμόν τον εδικόν σου απεχώρισές τους από εκείνην την από-
λαυσην των αιωνίων και ουρανίων αγαθών και τους επαράδωκες εις κιν-
365 δύνους ψυχικούς. Ήξευρε, το λοιπόν, ότι εγώ δεν θέλω σου πεισθεί, ουδέ
θέλω έλθει μαζί σου εις αυτήν την αχαριστίαν οπού έχεις εις τον Θεόν,
ουδέ θέλω αρνηθεί τον ευεργέτην μου | [σον] και εκείνον οπού με έσωσε,
εάν και καλά με θέλεις δώσει των θηρίων να με φάνε ή αν με παραδώσεις
να με αποκεφαλίσουν με το σπαθί ή αν με βάλουν εις την φωτίαν, τα
370 οποία είναι εις την εξουσίαν σου. Διατί ούτε θάνατον φοβούμαι, ούτε τα
του κόσμου πρόσκαιρα ποθώ, έστοντα οπού εκατάλαβα την ασθένειάν
τους και τα εκαταφρόνησα ως μάταια και ανωφελή. Διατί ποίον εξ αυτών
είναι χρήσιμον και βέβαιον; Αλλά, και όταν τα έχει τινάς μαζί μετ' αυτά,
του ευρίσκονται μεγάλοι πειρασμοί, πολλή λύπη, λογισμοί πολλοί και
375 φροντίδες ακατάπαυστες. Διατί μαζί με την ευφροσύνην τους και με την
χαράν τους είναι εσμιγμένη πάσης γενεάς λύπη και κακοπάθεια: ο πλού-
τος τους είναι πτωχεία, και το ύψος τους και το μεγαλείον τους είναι με-
γάλη ταπεινώσις. Και τίς να μετρήσει τα κακά οπού ευρίσκονται εις
αυτά; Τα οποία μου τα έδειξεν ο θεολόγος Ιωάννης με ολίγα λόγια, ο

30 ο οποίος λέγει ούτως: “(Ο) κόσμος όλος κείται εις το κακόν”, και: “Μην αγαπάτε τον κόσμον και τα είτι έχει ο κόσμος μην τα επιθυμάτε. Η επιθυμία αυτών απερνά και φθείρεται, αμή εκείνος οπού κάμνει το θέλημα του Θεού το αγαθόν ζήσεται και μείνει εις τον αιώνα”. Αυτό ζητώ εγώ και

35 άφησά τα όλα τα του κόσμου και εκολλήθην με εκείνους οπού έχουσιν τον πόθον τους εις την ζήτησην του αληθινού Θεού, εις τους οποίους εκείνους δεν είναι ούτε φιλονικία ούτε φθόνος ούτε λύπες ούτε φροντίδες, αλλά όλοι τους τρέχουσι τον όμοιον δρόμον, δια να σώσουσιν εις τας αιωνίους σκηνάς, εκείνας οπού ητοίμασεν ο Θεός εκειών οπού τον αγαπούν. Τούτους απόκτησα εγώ γονέας και αδελφούς και φίλους, και

40 εμάκρηνα φεύγοντας από εκείνους οπού είχα πρωτύτερα φίλους και αδελφούς, και έμεινα εις την έρημον και επεριπάτουں εκεί δεχόμενος τον Θεόν να με σώσει από τον φόβον οπού είχα και από την ταραχήν να μην πέσω εις αμαρτίαν και απολεσθώ».

(Τ)ούτους τους λόγους είπεν ο ανθρωπος του Θεού προς τον βασιλέα

45 περιχαρώς και ευτάκτως. Και ο βασιλεύς εκινείτον από τον θυμόν του και εβούλετον να τον δέρνει αλύπητα και πικρά και, πάλιν, εκράτει τον θυμόν του, έστοντα οπού τον ευλαβείτον εκείνον διά την ευγένειάν του, και διατί έταξεν να μην ακολουθησει του θυμού και της επιθυμίας εκεινην την ημέραν· μόνον έβαλε εις τον νουν του και του είπεν: «Ω ταλαίπωρε

50 εσύ, έστοντα οπού σου εφάνη να απολεσθείς πάντοθεν, ακόνισες τον νουν και την γλώσσαν σου και εξηγήθης κάποια πράγματα αφανέρωτα και μάταια. Και, εάν δεν ήθελα σου τάξει εις την αρχήν του λόγου να διώξω από την μέσην του κριτηρίου τον θυμόν και την επιθυμίαν, τώρα ήθελα παραδώσει το κορμί σου να το καύσουσι. Αμή, επειδή με επρόλαβες και

55 εβεβαιώθης με τους λόγους σου, υπομονεύομαί σε και διά την πρώτην φιλιάν | [σοαγ] οπού είχα εις εσένα. Και, το λοιπόν, σηκώσου και φύγε από τα μάτιά μου, να μη σε ιδώ πλέον, ότι θέλω σε χαλάσει».

Και ο άνθρωπος του Θεού εβγήκε έξω και εδιάβη εις την έρημον, λυπούμενος πως δεν έλαβεν μαρτύριον διά το όνομα του Χριστού. Πλην,

60 καθημέραν εμαρτύρει μέσα εις τον λογισμόν του και επάλειυεν με τας εναντίας δυνάμεις και με τους κοσμοκράτορας του κόσμου τούτου και με τα πνεύματα της πονηρίας, τουτέστι τους δαίμονας, καθώς το λέγει ο μακάριος Παύλος. Και το λοιπόν, αφού εμάκρηθεν και εμίσειυσεν εις την έρημον εκείνος ο αληθής μοναχός, ο βασιλεύς οργίσθη περισσότερον και

65 εμελέτα να κάμνει διωγμόν εις τους καλογέρους δυναμότερον από τον πρώτον, και εκείνους οπού επροσκυνούσαν και εθεράπευαν τα είδωλα τους έκαμνεν μεγάλες τιμές.

(Ο)μως, ο βασιλεύς ευρισκόμενος εις τοιούτης γενεάς πλάνην και ακήν απάτην, εγεννήθη του ένα παιδίον πολλά εύμορφον, ώστε η πολλή

420 ευμορφία οπού είχε προσήμαινε πως μέλλει να λάμψει εις τας αρετάς. Διατί έλεγαν πως ποτέ δεν εγεννήθη εις τον τόπον εκείνον άλλο παιδίον χαριέστερον και ευμορφότερον. Και ο βασιλεύς εχάρη πολλά εις την γέννησην του παιδίου του και έβαλέ του όνομα Ιωάσαφ. Και επήγεν εις τους ναούς των ειδώλων να θυσιάσει εις εκείνους τους θεούς, οπού ήσαν ανοητότεροι παρά εκείνους οπού τους προσκυνούσαν, και αυτός τούς εθυσίαζεν και τους ευχαρίστα πως του έδωσαν τέκνον, έστοντα οπού δεν εγνώριζε τον αληθινόν Θεόν, εκείνον οπού είναι αίτιος όλων των καλών, εις τον οποίον Θεόν έπρεπεν να αναφέρει την πνευματικήν θυσίαν. Πλην, 430 εκείνος ο βασιλεύς, έστοντα οπού έρριπτε την αιτίαν της γεννήσεως του παιδίου εις εκείνα τα κωφά και άψυχα είδωλα, έπεμψε πανταχού και εσύναξε τα πλήθη των ανθρώπων εις τα γενέθλια του παιδίου. Και έβλεπες τότε και εσυνάζονταν όλοι διά τον φόβον του βασιλέως και εφέρνασι και τα επιτήδεια της θυσίας, ο καθείς κατά την δύναμίν του και κατά την φιλιάν οπού είχε εις τον βασιλέα. Μάλιστα, αυτός ο βασιλεύς τούς επαρακίνα να κάμνουσι μεγάλας θυσίας, έστοντα οπού αυτός έφερνε ταύρους πολλούς και μεγάλους και εθυσίαζε· και όλους, όσοι επήγαιναν, τους εφιλοδώριζεν, τόσον τους μικρούς και ασήμους ωσάν και τους μεγάλους και τιμίους ανθρώπους.

Όμως, εις αυτήν την εορτήν των γενεθλίων ήλθασι προς τον βασιλέα 440 πενήντα πέντε άνδρες Χαλδαίοι, οι οποίοι ήσαν αστρολόγοι και δεν εσπούδαζαν άλλο, μόνον την αστρολογίαν. Και ο βασιλεύς τούς έστησε σιμά του και ερώτα κάθε έναν εξ αυτών να του ειπέ τί μέλλει να γένει εις εκείνο το παιδίον οπού του εγεννήθη. Και εκείνοι, διαλογιζόμενοι πολλά, έλεγάν του πως θέλει γένει μέγας εις πλούτον και εις βασιλείαν και πως 445 θέλει περάσει όλους όσους εβασίλευσαν πρωτότερα του. Και ένας από τους άλλους, μεγαλιότερος εις την σοφίαν της αστρολογίας, ειπε του βασιλέως: «Ω βασιλεύ, καθώς με διδάσκουσιν οι [σοαν] νόμοι των αστέρων, η προκοπή του παιδίου τούτου οπού σου εγεννήθη τώρα δεν θέλει είσται εις την βασιλείαν σου, αλλά θέλει είσται εις άλλην βασιλείαν μεγαλιότεραν, η οποία δεν ταιριάζει με την εδικήν σου. Και υπολαμβάνω ότι θέλει 450 είσται η βασιλεία του εις εκείνην την λατρείαν οπού διώκεις εσύ τώρα, τουτέστι των χριστιανών, και βάνω εις τον νουν μου ότι δεν θέλω ψευσθεί εις ετούτα οπού εσκευάσθηκα και είπα». Ετούτα ειπεν ο αστρολόγος, ωσάν εκείνον τον παλαιόν Βαλαάμ οπού ειπε περί του Χριστού, και όχι 455 ότι η αστρολογία έβγαινε αληθινή, αλλά ο Θεός έδειχνε την αλήθειαν με τα εναντία της αληθείας, ώστε να κοπέι πάσα πρόφασις από τους ασεβείς.

(Κ)αι ο βασιλεύς ωσάν ήκουσεν ετούτους τους λόγους, εφάνηκέ του πολλά βαρύ, και η λύπη έκοπτε την χαράν. Όμως, έβαλε και έκτισαν ένα

460 παλάτιον πολλά εύμορφον εις μίαν χώραν ανάμερην, και έβαλε το παι-
 διον να κατοικει εκει. Και, όταν ήλθε εις την τελειωση της ηλικιας του,
 όρισεν να μην υπαγαίνει τινάς να τον σμίγεται, και έβαλεν εις αυτον δι-
 465 δασκαλους και υπηρέτας, και αυτους νέους εύμορφους, και επαράγγειλέ
 τους να μην του φανερωσουν κανένα πράγμα λυπηρόν απ' όσα ευρίσκο-
 νται εις την ζωήν του ανθρωπου, μήτε θάνατον, μήτε γήρας, μήτε ασθέ-
 νειαν, μήτε πτωχείαν, μήτε άλλο τίποτεσ οπου να δύναται να του κόπτει
 την χαράν, αλλά να του αναφέρνουσιν όλον χαράσ πράγματα, δια να μην
 470 δυνηθεί ποτέ να βάλει εις τον νουν του τίποτεσ από τα μέλλοντα, έστοντα
 οπου να ευρίσκεται πάντοτε ο νους του εις χαράν. Ακόμη, επαράγγειλέ
 τους να φυλάγονται να μην ανιφέρουν τα του Χριστου, ουδεποσώς να
 ακούσει το παιδιον τίποτεσ. Διατί ετούτο είχε εις τον νουν του να κρύπτει
 περισσότερον από όλα, έστοντα οπου εφοβάτον την προφητειαν του
 αστρολόγου. Και, εάν ήθελε συμβεί να αρρωστήσει τινάς, είχε τους ορι-
 475 σμένους να τον εβγάνουν έξω εγλήγορα και να βάλλουσιν εις το ποδάρι
 του άλλον, να είναι υγιής, δια να μην ιδεί το παιδιον παντελώς καμίαν
 ανωμαλιαν ή σκληρότητα εις την ζωήν του ανθρωπου. Και, το λοιπόν, ο
 βασιλεύς τοιουτοτρόπως επενοήθη τούτα τα πράγματα και έκαμέ τα,
 διατί, έστοντα οπου είχε μάτια και δεν έβλεπε, και ήκουε και δεν εκατα-
 λάμβανε.

480 Πλην, ως ήκουσεν και έμαθεν páλιν (π)ως ευρίσκοται τινές από τους
 μοναχούς, εθυμώθη πολλά, διατί υπολάμβανε και έλεγε να μην απομείνει
 ιχνάρι ποδος εξ αυτών· και εκινήθη páλιν κατά των {μο-}μοναχών, και
 έστειλε διαλαλητάς εις πάσαν χώραν και εδιαλαλούσαν ότι έως τρεις
 485 ημέρες παντελώς να μην ευρεθεί τινάς από το τάγμα των μοναχών εις
 τον κόσμον. Και, εάν ευρεθεί τινάς ύστερα από τες τρεις ημέρες, να πα-
 ραδίδονται εις την φωτιαν, να τους καίουσιν ή να τους αποκεφαλίζουν,
 διατί, λέγει, αυτοί πείθουσιν τον λαόν να πιστεύουν εις τον Θεόν τον
 εσταυρωμένον. Όμως, ανάμεσα εις ετούτα εσυνέβη και τοιούτης γενεάς
 490 πράγμα, το οποίον έκαμε και οργίζετον ο βασιλεύς των μοναχών περι-
 σσότερον.

(Η)τον ένας άνθρωπος από τους πρώτους οπου επλησίαζε εις τον βα-
 495 σιλέα, ο οποίος απέρνα | [σοβγ] την ζωήν του κατά το πρόπον και ήτον
 ευσεβής εις την πίστην, και, κατά το δυνατόν, είχε την έννοιαν της σωτη-
 ριας του και ήtone κρυφός χριστιανός διά τον φόβον του βασιλέως. Και
 διά τούτο, τινές οπου τον εζήλευαν διά την παρρησιαν οπου είχε εις τον
 βασιλέα, και εμελετούσαν να τον καταδώσουν εις τον βασιλέα, και το εί-
 χασιν εις τον νουν τους. Και, το λοιπόν, μίαν ημέραν εβγήκεν ο βασιλεύς
 να υπάγει εις το κυνήγιον με όσους είχε συνήθειαν να εβγαίνει πάντοτε.
 Ένας από εκεινους ήτον και ο καλός άνθρωπος εκεινος. Όμως, πηγαίνά-

500

μενοι εις το κυνήγι, και περιπατώντας ο άνθρωπος εκείνος χωριστά από τους άλλους, εσυνέβη κατά θείαν οικονομίαν και ηύρε έναν άνθρωπον οπού εκείτετον εις ένα λαγκάδι και ήτον ερριμμένος εις την γην, έστοντα οπού ήθελε τον έχει δακωμένον ένα θηρίον εις το ποδάριον, και ήτον το ποδάρι του βλαμμένον δυνατά.[...]

Κριτικό υπόμνημα

A: χφ. I. M. Παντελεήμονος Αγ. Όρους, αριθ. 538 (6945), φφ. 266r-272r.

L: έκδ. Loeb του λόγιου κειμένου.

Τίτλ. 2 μετενεχθείσα L: μεένεχι A 4 των διόρθωσα: τόν A 73 θρόνον L: θρό A 97 ούτως διόρθωσα: ούτος A 123 έκαμνεν συμπλήρωσα: έμνεν A 236 από λόγου σου διόρθωσα (βλ. και στ. 331): ά. λόγον σου A 250 όλος διόρθωσα: όλως A 279 εκείνης L: εκείν A 283 κόσμον διόρθωσα: κόμον A 360 εαυτόν παραλ. A 377 τους¹ διόρθωσα: του A 384 εκολλήθην L: έκολλήθην A 432 την συμπλήρωσα: ήν A 474 εβγάνον διόρθωσα: εύγένουν A 480 ως πρόσθεσα πως συμπλήρωσα: ώς A 482 μοναχών διόρθωσα: μομο-ναχών A 501 και συμπλήρωσα: αι A

Γλωσσάριο

άγομαι: πορεύομαι, μεταβαίνω, οδηγώ (βλ. Δημ., Λεξ., λ. άγω).

αδιαφόρητος: ανωφελής, άχρηστος (βλ. Κρ., Λεξ., λ. αδιαφόρητος).

αμετάβαλτος: αμετάβλητος, αναλλοίωτος, σταθερός.

αμή (σύνδ.): όμως, λοιπόν.

ανάμερος: απομακρυσμένος (βλ. Κρ., Λεξ., λ. αναμερίζω, α).

απατός (μου): (εγώ) ο ίδιος, μόνος (μου) (βλ. Κρ., Λεξ., λ. απαυτός)

απερνώ: ζω, διάγω (βλ. Δημ., Λεξ., λ. περνώ, 14).

απραγμάτευτος: που αποκτάται χωρίς κόπο, χωρίς φροντίδες.

αστοχώ: ξεχνώ, λησμονώ· δεν υπολογίζω, αδιαφορώ για κάπ. ή κ. (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 7α, 7β).

άψεχτος: αληθής, άμεμπτος, ασφαλής, ειλικρινής (βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. ψεκτός).

βούλομαι: θέλω, επιθυμώ, λογαριάζω, σκέπτομαι αποφασίζω (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 1 & 3).

γενεά, η: το είδος (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 2).

δακωμένος: δαγκωμένος (βλ. Κρ., Λεξ., λ. δαγκώνω, 1).

δίχα (πρόθ.): χωρίς

δυναμότερος (το συγκριτ. επίθ. δυνατώτερος με επίδρ. του ουσ. δύναμη): δυνα-
τώτερος, ισχυρότερος (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 1).

δυνατά (επίφρ.): με δύναμη, με σφοδρότητα, ισχυρά, υπερβολικά, πάρα πολύ.

είτις, είτι (αντων.): όποιος, ό,τι, όσο (βλ. Κρ., Λεξ., λ.).

ελεημονούμαι: σπλαχνίζομαι, λυπάμαι (βλ. Κρ., Λεξ., λ. ελεημονώ, 1).

ενεργούμαι: ενεργώ, επενεργώ· εργάζομαι (βλ. Κρ., Λεξ., λ. ενεργώ, Β', Β'α, Β'β).

ενθύμησις, η: σκέψη, μνήμη, ανάμνηση.

εξήγησις, η: διήγηση (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 2α).

εξηγούμαι: εκθέτω, διηγούμαι· περιγράφω (βλ. Κρ., Λεξ., λ. εξηγώ, Β' γ).

έστοντα(ς) (οπού): εξαιτίας του ότι, επειδή (βλ. Κρ., Λεξ., λ. όπου, Γ' 4 στ').

έωστου: μέχρις ότου.

ζόφος, ο: σκοτάδι (βλ. Δημ., Λεξ., λ., 2).

θεραπεία, η: περιποίηση, φροντίδα· εξυτηρέτηση, εκδούλευση (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 2 & 4).

ίδε: δες, νά.

καλλίωτερος (συγκρ. του επιθ. κάλλιος): καλύτερος (βλ. Κρ., Λεξ., λ. κάλλιος).

κανόνας, ο: εκκλησιαστική ποινή για μετάνοια, τιμωρία, επιτίμιο (βλ. Κρ., Λεξ., τ. Γ, λ).

καταλεπτώς (επίρρ.): λεπτομερειακά, με πληρότητα (βλ. Κρ., Λεξ., λ).

καταπολλά (επίρρ.): πάρα πολύ (βλ. Κρ., Λεξ., λ.).

κατασταίνω: καθιστώ (με κατηγ.), καταντώ (βλ. Κρ., Λεξ., λ. Ι 1α).

κερδαίνομαι: κατέχομαι, κυριεύομαι (βλ. Κρ., Λεξ., λ. κερδαίνω, Α' 5).

κίβνα, η: κνίσα, τσίβνα, ο λιπαρός ατμός και η οσμή του καίόμενου κρέατος.

κολλισμένος (μτχ. παθ. παρκ. του ρ. κολλώ/κολλίζω): συνδέομαι, συνέχομαι με κ., προσκολλώμαι, αφοσιώνομαι σε κάπ. (βλ. Κρ., Λεξ., λ. κολλώ, ΙΙ 1 & 2).

κονιορτός, ο: σκόνη, σύννεφο σκόνης.

κριτήριον, το: δικαστήριο, κρίση, ηγεμονοσυμβούλιο (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 1 & 2).

λαχαίνω: πέφτω στον κλήρο, στο μερίδιο κάποιου· τυχαίνω.

λογιάζω: σκέφτομαι, έχω κ. στον νου μου (βλ. Κρ., Λεξ., λ., Α' 1α).

λογίζομαι: υπολογίζω, δίνω σημασία σε κ., θεωρώ κ. σπουδαίο (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 4γ).

μεγαλιώτερος (συγκριτ. του επιθ. μέγας): μεγαλύτερος, σπουδαιότερος.

μέλλω: σκέπτομαι, σκοπεύω (βλ. Κρ., Λεξ., λ., Α' 1).

μεταγυρίζω: μεταβάλλω, μετατρέπω, αλλάζω κ.

μετενεχθείσα (μτχ. παθ. αορ. του ρ. μεταφέρω): που μεταφέρθηκε.

νοτινός: νότιος, προς τον νότο.

ξεξηλώνομαι: διαλύομαι, διασκορπίζομαι, εξαφανίζομαι (βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. ξε- (επιτατ. μόρ. ρημάτων), και Κρ., Λεξ., λ. ξηλώνω, ΙΙ 1).

ξηρός: στεγνός που έχει χάσει την υγρασία του, τους χυμούς του· λιπόσαρκος, ξερακιανός (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 1α, 3α, 6).

οικειώνω: εξοικειώνω, «φέρνω κοντά», κάνω κάπ. φιλικό απέναντι σε κάπ. άλλο (βλ. Κρ., Λεξ., λ.).

ορέγομαι: επιθυμώ έντονα, ποθώ, λαχταρώ (βλ. Κρ., Λεξ., λ., 1β).

παρρησία, η: η θαρραλέα και ειλικρινής έκφραση γνώμης, ελευθερία λόγου, ειλικρίνεια (βλ. Δημ., Λεξ., λ., 1, και Ανδρ., Λεξ., λ.).

πολιτεία, η: ζωή, βίος (βλ. Δημ., Λεξ., λ., 3).

προκαθίζω: κάθομαι σε ανώτερη θέση, προτιμώμαι (βλ. Δημ., Λεξ., λ., 5).

σιγχανωτός: σιχαμερός, ανόσιος, ανίερος.

σχευάζομαι: μηχανώμαι, επινωώ (βλ. Δημ., Λεξ., λ. σκευάζω, 5).

σύγκλητος, ο: που ανήκει στις τάξεις της συγκλήτου, συγκλητικός.

συνέργεια, η: συμμετοχή, συνεργασία, σύμπραξη (βλ. Δημ., Λεξ., λ.).

συντυχαίνω: ομιλώ, λέγω.

τάλαντον, το: μονάδα βάρους μετάλλων και νομισματική μονάδα γενικής αξίας (βλ. Δημ., Λεξ., λ., 4).

τινάς (αντων.): κάποιος.

τελειώ: φέρνω σε πέρας, πραγματοποιώ (βλ. Δημ., Λεξ., λ.).

τραβίζω: έλκω, σύρω, προσελκύω (βλ. Δημ., Λεξ., λ., 1 & 8).

υπολαμβάνω: θεωρώ, έχω τη γνώμη, νομίζω, υποθέτω (βλ. Δημ., Λεξ., λ., 12).

υπομονεύομαι (ενεργητ.): υπομένω, κάνω υπομονή (βλ. Δημ., Λεξ., λ. υπομονεύω).

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΠΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ